

(Re)llegir Moncada

Qualsevol excusa és bona per tornar a les pàgines escrites per Jesús Moncada. Ara, per exemple, ho pot ser la feliç decisió de Club Editor de reeditar-ne l'obra completa. De moment, n'han sortit dos volums: el seu primer recull de relats, *Històries de la mà esquerra* (que es va publicar per primer cop el 1981 i que ja contenia, en un estadi incipient, els principals ingredients d'un conjunt narratiu que acabaria consolidant-se com un dels més coherents i sòlids de la literatura catalana del tombant de segle: construcció d'un món mític que evoca la Mequinensa desapareguda, ironia intel·ligent, personatges molt ben dibuixats, prosa impecable i riquíssima que agombola un estil únic...); i la darrera novel·la, *Estremida memòria*, que en l'edició actual inclou al final un llistat de personatges que serà molt útil al lector per orientar-se, i que un servidor va trobar força a faltar en la primera edició del 1997.

Estremida memòria és una novel·la magnífica, una exhibició del virtuosisme narratiu d'un autor el conjunt de l'obra del qual sovint ha quedat eclipsat pel ressò del seu llibre més conegut, *Camí de sirga* (1988). A *Estremida memòria*, un trenca-closques de personatges i situacions evoquen uns fets dramàtics ocorreguts a Mequinensa l'agost de 1877, i

ho fan al cap de tres mesos, quan porten de Casp els condemnats que han de ser afusellats. Es tracta d'un crim real, que Carles Porta podria perfectament recuperar per al seu programa de ràdio. Però Moncada no és un simple relator que vol recrear els detalls d'un assassinat cruel, la posterior investigació, el judici ple d'irregularitats, la condemna previsible i l'execució inevitable. Moncada se centra, sobretot, en el context de la història, en les dones i mares dels condemnats, en l'escrivà del jutjat de Casp que vol denunciar una injustícia, en el clima de divisió que es viu al poble, en les circumstàncies, en els comentaris que, des del present, en un joc metaliterari molt efectiu, envia a l'autor Arnau de Roda, home il·lustrat, de verb precís i irònic i més vell que els camins, coneixedor dels fets gràcies al testimoni directe del seu avi Ulisses. L'important, en fi, és el microcosmos que destapa la naturalesa dels humans, plena de llums i ombres. Moncada imparteix una lliçó magistral sobre com convertir un episodi històric truculent en literatura de primer ordre.

Tant de bo la reedició de l'obra narrativa de Moncada, a banda de convidar a rellegir-lo, serveixi perquè arribi a nous lectors. Es tracta, d'altra banda, d'un corpus literari molt abastable en la seva totalitat, perquè el conjunt, al capdavall, el formen tres reculls de relats i tres novel·les. Un bon pla lector de cara a l'estiu, per exemple.

